

Otto Scholten (Nederlandse Nieuwsmonitor)
Nel Ruigrok (Nederlandse Nieuwsmonitor)
Rutger Smals (Nederlandse Nieuwsmonitor)
Wouter van Atteveldt (Vrije Universiteit)

9 September 2009

Stemmen krijgen of stemming maken?

Activiteit van Tweede Kamerleden in de Kamer en de media

Stemmen krijgen of stemming maken?

Activiteit van Tweede Kamerleden in de Kamer en de media

Inhoud

Inleiding.....	5
Methode van onderzoek	6
Bronnen.....	6
Tellingen en berekeningen van de verschillende variabelen.....	7
Het ambachtelijke parlementaire werk.....	8
Spreektijd in de Kamer.....	8
De Tweede Kamer en schriftelijke Kamervragen.....	9
Spoeddebatten in de Tweede Kamer.....	11
Moties in de Tweede Kamer	12
Ingediende amendementen.....	13
De Tweede Kamerleden in dagbladen.....	15
De fracties in dagbladen.....	15
De Kamerleden in dagbladen.....	16
Totale activiteit Kamerleden versus aandacht in dagbladen voor Kamerleden.....	19
Kamervragen en media.....	21
Wisselwerking Media en Tweede Kamerleden.....	21
Onderwerpen van de Kamervragen.....	24
Conclusie	24

Inleiding

Een veelgehoorde klacht is dat de Kameragenda steeds meer lijkt te worden bepaald door de waan van de dag in plaats van door maatschappelijke kwesties die om een oplossing vragen. De vragen die Kamerleden stellen zouden meer dienen als zelfprofilering dan als aanzet tot inhoudelijk debat. Kamervragen zouden vaak een ‘open deur’ zijn en er zou sprake zijn van ‘Kamervrageninflatie’. De afgelopen jaren zijn Tweede Kamerleden steeds meer schriftelijke vragen gaan stellen. Van nog geen 1000 in 1986 tot zo’n 1500 in 2000 tot bijna 2500 in 2007.¹ Ook het aantal aanvragen voor spoeddebatten liep de afgelopen jaren fors op. Politici zelf beklagen zich eveneens over de veel te grote aandacht voor kleine gebeurtenissen die zou leiden tot trivialisering van de politiek. Kamerleden zouden mee doen aan de beeldcultuur, waarbij niet de inhoud, maar de perceptie van de inhoud en de persoon het belangrijkste zijn. Dit heeft ook geleid tot een eigen onderzoek van de Kamer naar haar functioneren. Directe aanleiding hiervoor was de aanvaarde motie Schinkelshoek, die uitsprak dat ‘de positie, de reputatie en de werkwijze van het parlement al enige tijd onderwerp van publiek debat zijn.’²

Box 1. Berichtgeving over de Tweede Kamer

“Het record aan ‘spoedjes’ dit jaar alweer gebroken”

(De Volkskrant, 29 mei 2008)

Kamer stelt voor 5,9 miljoen euro vragen

(Metro, 31 december 2008)

“De coalitiepartijen klagen over nadruk op hypes in debat, de oppositie vindt dat de dichtgetimmerde plannen elk debat smoren”

(NRC Handelsblad, 13 mei 2008)

Kamer zoekt bevrijding uit de waan van de dag

(Nederlands Dagblad, 12 maart 2009)

Bloemendaal noemt in zijn boek *De Communicatie-oorlog: Hoe de politiek de pers in haar greep probeert te krijgen* de huidige manier van politiek bedrijven door met name het parlement ‘druk doen’. Tot een zelfde conclusie komt de stuurgroep ‘parlementaire zelfreflectie’. Kamerleden zijn bang voor een gebrek aan publiciteit. “Zichtbaarheid in de media” is een steeds belangrijker criterium bij het vaststellen van de kandidaat-lijsten van politieke partijen en het inhoudelijk debat wordt vaak niet in de Kamer gevoerd, maar op de opiniepagina’s in de kranten.³

Naar aanleiding van klachten over grote hoeveelheden ‘onzinnige’ Kamervragen en het beeld dat in de media naar voren komt over wat Kamerleden nu eigenlijk doen, onderzocht de Raad voor het Openbaar Bestuur in 2005 de 526 Kamervragen van maart 2001, 2003 en 2005. De Raad concludeerde dat er helemaal niet teveel vragen worden gesteld en dat het aantal domme of futiele vragen verwaarloosbaar klein is. De 3,6 miljoen euro die het beantwoorden van de 2100 Kamervragen in 2004 kostte, noemt de Raad ‘een koopje voor zo’n essentieel democratisch recht’. Dat Kamerleden meestal zinnige vragen stellen, sijpelt niet door tot de media, concludeert de Raad. Probleem is dat de onzinnige vraag wel in de krant of op tv komt, waardoor het lijkt alsof Kamerleden hun tijd en de tijd van ambtenaren en het kabinet verdoen, aldus een van de auteurs van het rapport. Dat beeld wordt nog eens versterkt door het kabinet, dat steeds vaker in het openbaar klaagt over de vragen.

¹ “Spoeddebatten hollen gezag Kamer uit”. *De Volkskrant*, Opinie redactie, 30- mei 2008 & Weijts, Christiaan. “Kamervragen”, column, *NRC.Next*, 1 november 2007

² Kamerstuk 30 996, nr. 9

³ Stuurgroep parlementaire zelfreflectie (2009). *Vertrouwen en Zelfvertrouwen*, pagina 34 en 95

Een ander onderzoek naar Kamervragen in het parlementaire jaar 2003-2004 wees uit dat Kamerleden zich daarbij vooral baseren op wat ze in landelijke dagbladen lezen. In totaal werden er 1957 Kamervragen gesteld. *de Volkskrant* kwam als voornaamste bron voor schriftelijke Kamervragen naar voren, gevolgd door *De Telegraaf* en *Trouw*. Internet en televisie bleven in 2004 ver achter. SP-Kamerleden kwamen met bijna vijftig vragen per volksvertegenwoordiger als meest actieve vragenstellers uit de bus, en als Kamerlid voor de VVD was Wilders al een actief vragensteller. Het ministerie van Justitie kreeg de meeste vragen te verwerken, gevolgd door Volksgezondheid en Buitenlandse Zaken.⁴

In dit rapport kijken we naar de activiteiten van de Kamerleden tijdens het afgelopen parlementaire jaar, zowel in de Kamer als in de media. Met andere woorden: welke Kamerleden zijn het meest actief wat betreft het ambachtelijke Kamerwerk zoals het stellen van Kamervragen, het indienen van moties en amendementen, het aanvragen van spoeddebatten en het spreken in de Kamer. Daarnaast kijken we naar de media-aandacht die ieder Kamerlid in het afgelopen parlementaire jaar heeft gekregen in de landelijke dagbladen. Ten slotte gaan we in op de wisselwerking tussen media en politiek. Hierbij kijken we meer in detail naar de Kamervragen. Op basis van welke informatie worden de Kamervragen gesteld, welke fractie volgt welk dagblad en aan welke ministers stellen de fracties de vragen? We sluiten het rapport af met een conclusie.

Methode van onderzoek

In deze paragraaf bespreken we de wijze waarop we het onderzoek hebben uitgevoerd. We gaan hierbij in op de bronnen die zijn gebruikt, de manier waarop we de verschillende onderdelen hebben geteld en de manier waarop we de totale Kameractiviteit hebben berekend.

Bronnen

De handelingen van de Tweede Kamer hebben gediend als uitgangspunt voor de berekening van de activiteiten van de Kamerleden. Deze gegevens hebben we verkregen via de website Ikreeger.nl en Stichting ICT Uitvoeringsorganisatie (ICTU). Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van gegevens zoals verleend door het Presidium van de Tweede Kamer. Voor het media-gedeelte van het onderzoek heeft het media-archief van LexisNexis gediend als bron (zie overzicht hieronder).

Tabel 1. Overzicht van de gebruikte bronnen

Gegevens	Bron	Periode	Compleet
Kamervragen	Ikreeger.nl	sept 08 t/m jun 09	Ja
Kamervragen	presidium	jul 09 t/m aug 09	Ja
Spreektijd en moties	ICTU	sept 08 t/m 24 jun 09	90% aanwezig
Amendementen	presidium	sept 08 t/m aug 09	Ja
Spoeddebatten	presidium	sept 08 t/m aug 09	Ja
Media	LexisNexis	sept 08 t/m aug 09	Ja

- De website Ikreeger.nl bevat een archief van de verschillende Kamerstukken, waarvan wij de

⁴ Schulte, Addie. "SP en GroenLinks ijverigste vragenstellers, maar ook Geert Wilders weet van wanten". *Het Parool*, 8-9-04 & "Kamerlid haalt vragen uit de krant". *NRC Handelsblad*, 7-9-04

ingediende Kamervragen hebben gebruikt. Het lijkt dat Ikregeer.nl min of meer een pdf-to-text versie van parlendo is, met enkele metagegevens.

- Het presidium heeft een aantal gegevens voor de periodes sept 08 t/m aug 09 en jan 09 t/m aug 09 vrijgegeven. Deze gegevens betreffen tellingen (dus geen brondocumenten).
- ICTU is bezig met het beter ontsluiten van de handelingen van de Tweede Kamer, met als groot voordeel dat metagegevens (bv spreker, soort debat, nummers e.d.) bij de teksten in XML opgeslagen staan, wat het tellen van moties, spreektijd etc. mogelijk maakt. Deze gegevens zijn helaas nog niet compleet, ze hebben t/m 24 juni verwerkt en missen in die periode 10 van de 100 zittingsdagen, vooral in april.
- Van LexisNexis zijn alle artikelen uit *de Volkskrant*, *NRC Handelsblad*, *Trouw*, *De Telegraaf*, *Algemeen Dagblad*, *Reformatorisch Dagblad*, *Nederlands Dagblad*, *De Pers*, *Spits en Metro* en *het Financieele Dagblad* opgehaald die in de betreffende periode 'politieke woorden' bevatten.

Tellingen en berekeningen van de verschillende variabelen

Voor **Kamervragen** is geteld bij hoeveel vragen een politicus als eerste indiener staat vermeld.

Voor **spreektijd** zijn uit de handelingen van alle gesproken teksten van elk Kamerlid (uitgezonderd de voorzitter) de woorden geteld. Dit is dus inclusief debatten, interrupties, stemverklaringen, motieteksten etc. die in de Kamer zijn uitgesproken, maar exclusief wetsvoorstellen en amendementen (die schriftelijk worden ingediend). Het **onderwerp** van de spreektijd is het door ICTU aangedragen onderwerp per zitting.

Voor **amendementen** zijn de tellingen van het presidium overgenomen, waarbij voor 'ingediende amendementen' alle amendementen zijn genomen die niet zijn 'veranderd' (omdat die onder een ander nummer verder gaan zou het een dubbele telling opleveren van hetzelfde amendement). In stemming gebrachte amendementen zijn alle ingediende amendementen die behandeld zijn (dus inclusief teruggetrokken en overgenomen amendementen). Aangenomen amendementen zijn de amendementen die zijn aangenomen dan wel overgenomen.

Voor **moties** bleek het door het ontbreken van de juiste nummerinformatie in de metagegevens niet mogelijk om het indienen van de moties te koppelen aan het behandelen ervan. Daarom hebben we uiteindelijk alleen de moties die formeel in stemming gebracht zijn geteld.

Voor **spoeddebatten** zijn de door het presidium aangedragen tellingen per politicus overgenomen.

Voor de **media** is binnen de uitgekozen artikelen geteld hoe vaak elke politicus wordt genoemd. Voor politici met normale woorden als achternaam (bv Tang, Kant) is vereist dat in het artikel minimaal één keer de voornaam, partijnaam, of functienaam (Kamerlid/fractievoorzitter) binnen tien woorden van de achternaam is voorgekomen.

Weging van de artikelen

Deze tellingen zijn vervolgens gewogen met de methode van conditionele waarschijnlijkheid, waarbij aan elk artikel een score tussen de 0 (niet genoemd) en 1 (zeer vaak genoemd) wordt toegekend. Dit gewicht wordt berekend met $1 - 0.5^h$, ofwel 1 min een half tot de macht van het aantal hits (zie ook Ruigrok en Van Atteveldt, 2008 en Van Atteveldt, 2009). Een artikel waarin een Kamerlid eenmaal voorkomt telt dus voor 0.5 mee, komt hij of zij twee maal voor dan wordt dit 0.75, bij drie maal 0.875 etc. Deze weging geeft dus een aantal artikelen terug dat altijd lager is dan het totaal aantal artikelen waarin de politicus wordt genoemd, omdat er vanuit wordt gegaan dat niet al die artikelen echt over die

politicus gaan.

Berekening van de Kameractiviteit

Omdat het werk in de Kamer uit verschillende onderdelen bestaat (alle bovengenoemde variabelen behalve media) is een samengestelde score gemaakt. Dit wordt gedaan door alle variabelen om te zetten naar een schaal van 0 tot 100 (waarbij 100 de hoogst behaalde score op die variabele is), die scores op te tellen, en vervolgens het rangnummer (1 tot 150⁵) te bepalen. Voor de media is simpelweg het rangnummer bepaald.

Het ambachtelijke parlementaire werk

„De laatste jaren zie je een diarree van vragen, spoeddebatten en interpellaties.”
(oud-minister Dijkstal in *Nederlands Dagblad*, 12 maart 2009)

De Kameractiviteit van iedere politicus wordt gemeten aan de hand van een aantal onderdelen. Naast de spreektijd van Kamerleden in de diverse vergaderingen van de Kamer, kijken we naar het aantal schriftelijke vragen dat Kamerleden stellen, het aantal aangevraagde spoeddebatten en het aantal ingediende moties en amendementen. Tot slot voegen we de verschillende activiteiten samen in de variabele ‘totale Kameractiviteit’.

De paragrafen zijn steeds hetzelfde opgebouwd. We kijken eerst naar de partijen als geheel en vervolgens naar de top tien van individuele Kamerleden, aangevuld met de fractievoorzitters van alle partijen in de Tweede Kamer, voor zover zij niet in de top 10 voorkomen.

Spreektijd in de Kamer

Het systeem dat de Kamer hanteert om de spreektijd te verdelen, brengt met zich mee dat grote fracties meer spreektijd krijgen dan kleine fracties. Tussen omvang en spreektijd bestaat overigens in de praktijk geen strikte één-op-één-relatie, zo blijkt uit tabel 2.

Tabel 2. Spreektijd fracties in Tweede Kamer (gemeten in aantal woorden)

fractie	Aantal leden	Aantal woorden	Gemiddeld per lid
CDA	41	676.669	16.504
SP	25	647.474	25.899
PvdA	33	579.535	17.562
VVD	21	564.760	26.893
GroenLinks	7	410.645	58.664
PVV	9	341.409	37.934
D66	3	329.592	109.864
CU	6	297.760	49.627
SGP	2	168.297	84.149
PvdD	2	93.934	46.967
TON	1	81.431	81.431
Totaal	150	4.191.506	27.943

De SP - kleiner dan de PvdA - gebruikt meer spreektijd dan de PvdA, GroenLinks - kleiner dan de

⁵Feitelijk is het meer dan 150 omdat door (zwangerschaps)verloven en functiewisselingen meer dan 150 Kamerleden op enig moment actief waren.

PVV - meer dan de PVV en D66 – aanzienlijk kleiner dan de CU – meer dan de CU. Gemiddeld per lid is de fractie van D66 de onbetwiste koploper, op enige afstand gevolgd door de fracties van SGP en TON. De vier ‘grotere’ fracties ontlopen elkaar wat minder qua gemiddelde spreektijd. Van deze vier is de VVD-fractie het meest aan het woord, de CDA-fractie het minst.

In de top tien van spreektijd van de individuele Kamerleden, staan alle leden van de fractie van D66. Alexander Pechtold op 1, Boris van der Ham op 3 en Fatma Koser Kaya op 10. GroenLinks staat met twee leden in de top tien, SP, SGP, TON en VVD ieder met één. Van de regeringspartijen staat alleen van de kleinste partner een Kamerlid in de top tien: Ernst Cramer van de CU zien we terug op nummer 2.

Tabel 3. Top tien spreektijd Kamerleden (gemeten in aantal woorden)

Kamerlid	partij	rangorde	Aantal woorden
Alexander Pechtold	D66	1	147.837
Ernst Cramer	CU	2	115.212
Boris van der Ham	D66	3	108.851
Agnes Kant	SP	4	108.128
Bas van der Vlies	SGP	5	98.658
Ineke van Gent	GroenLinks	6	92.572
Rita Verdonk	TON	7	81.431
Mark Rutte	VVD	8	77.089
Kees Vendrik	Groen Links	9	75.104
Fatma Koser Kaya	D66	10	72.904
Femke Halsema	GroenLinks	12	69.348
Mariëtte Hamer	PvdA	13	63.116
Pieter van Geel	CDA	17	56.973
Arie Slob	CU	32	40.903
Marianne Thieme	PvdD	37	39.499
Geert Wilders	PVV	64	25.907
Totaal top tien en fractievoorzitters			1.273.432
Totaal overige Kamerleden			2.918.074
Totaal alle Kamerleden			4.191.506

Kijken we alleen naar de fractievoorzitters, dan staat Alexander Pechtold uiteraard op 1, gevolgd door Agnes Kant, Bas van der Vlies, Rita Verdonk en Mark Rutte. Zij staan allen nog in de top tien. Daarna volgen Femke Halsema, Mariëtte Hamer, Pieter van Geel, Arie Slob, Marianne Thieme en Geert Wilders.

De Tweede Kamer en schriftelijke Kamervragen

Nieuwe partijen in de Kamer stellen veel vragen

(*Trouw*, 23 januari 2008)

Vragen stellen is bij uitstek een instrument voor oppositiepartijen. De 80 leden van de fracties van CDA, PvdA en CU stellen samen 833 schriftelijke vragen (gem. 10.4 vraag per Kamerlid). De 70 leden van de oppositie zijn samen goed voor 2.182 vragen (gemiddeld per Kamerlid 31.2 vraag). Vooral de fractieleden van de PvdD, D66 en PVV halen een (zeer) hoog gemiddelde (zie tabel 4).

Tabel 4. Schriftelijke vragen stellen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal vragen	Gemiddeld per lid
SP	25	771	31
CDA	41	429	11
PVV	9	413	46
VVD	21	377	18
PvdA	33	344	10
D66	3	191	64
PvdD	2	186	93
GroenLinks	7	160	23
CU	6	60	10
SGP	2	55	28
TON	1	29	29
Totaal	150	3015	20

De top tien van vragenstellers is wat eenzijdig qua politieke samenstelling: PVV en SP zijn beide vertegenwoordigd met vier leden, PvdD en D66 elk met één lid. De top tien wordt aangevoerd door Marianne Thieme van de PvdD, die met 146 Kamervragen ruim aan kop gaat. Op behoorlijke afstand volgen Raymond de Roon (97) en Sietse Fritsma (89) van de PVV. Boris van der Ham (D66) volgt op plaats vier.

Van de fractievoorzitters stelt - op ruime afstand van Marianne Thieme - Alexander Pechtold (D66) de meeste vragen. De fractievoorzitters van de regeringspartijen sluiten de rij: zij stellen geen enkele vraag. Verwonderlijk is dat niet. Hun positie brengt met zich mee dat ze regelmatig aanschuiven bij het 'Torentjesoverleg' en zo beter dan welke fractievoorzitter ook op de hoogte zijn van wat er politiek gesproken speelt.

Tabel 5. Top tien Kamerleden die schriftelijke vragen stellen

Kamerlid	partij	rangorde	aantal vragen
Marianne Thieme	PvdD	1	146
Raymond de Roon	PVV	2	97
Sietse Fritsma	PVV	3	89
Boris van der Ham	D66	4-5	87
Fleur Agema	PVV	4-5	87
Renske Leijten	SP	6	76
Henk van Gerven	SP	7	73
Krista van Velzen	SP	8	67
Hero Brinkman	PVV	9	66
Harry van Bommel	SP	10	59
Alexander Pechtold	D66	15	47
Bas van der Vlies	SGP	28	31
Geert Wilders	PVV	29	30
Rita Verdonk	TON	32	29
Agnes Kant	SP	64	14
Femke Halsema	GroenLinks	92	8
Mark Rutte	VVD	145	1
Arie Slob	CU	152-157	0
Pieter van Geel	CDA	152-157	0
Mariëtte Hamer	PvdA	152-157	0
Totaal top tien en fractievoorzitters			1007
Totaal overige Kamerleden			2008
Totaal alle Kamerleden			3015

Spoeddebatten in de Tweede Kamer

Aantal spoeddebatten in Kamer stijgt verder
(*Trouw*, 14 januari 2009)

Begin 2009 meldde *Trouw* op grond van de toen beschikbare gegevens dat het aantal spoeddebatten verder steeg. Begin september 2009 lijkt het er op dat aan die stijging een eind gekomen is. Was in het parlementaire jaar 2007-2008 nog sprake van een spectaculaire stijging (van 29 naar 71), in het parlementaire jaar 2008-2009 blijft de teller staan op 68 spoeddebatten (zie tabel 6).

Tabel 6. Spoeddebatten aanvragen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal spoeddebatten	Gemiddeld per lid
PVV	9	23	2.6
SP	25	17	0.7
VVD	21	14	0.7
GroenLinks	7	7	1.0
D66	3	4	1.3
CDA	41	2	0.1
TON	1	1	1.0
PvdA	33	0	
PvdD	2	0	
CU	6	0	
SGP	2	0	
TON	1	0	
Totaal	150	68	0.5

Net als vragen stellen is het aanvragen van een spoeddebat bij uitstek een instrument van de oppositie. De 80 leden van de drie regeringspartijen zijn samen goed voor welgeteld 2 spoeddebatten, beide overigens aangevraagd door het CDA. De 70 leden van de oppositie hebben 66 spoeddebatten aangevraagd. Het overgrote deel daarvan komt op het conto van PVV. Ruim een derde van de spoeddebatten wordt door de leden van deze fractie gesteld, op afstand gevolgd door SP en VVD. De Partij voor de Dieren, het meest actief waar het gaat om het stellen van Kamervragen, maakt geen gebruik van dit parlementaire instrument.

De PVV is met 4 leden in de top tien van aanvragers van het spoeddebat sterk vertegenwoordigd. Terwijl Raymond de Roon en Sietse Fritsma zich vooral richten op de Kamervragen, voert Fleur Agema de PVV-fractie aan waar het gaat om het aanvragen van spoeddebatten. Daarnaast valt de tweede plaats van Agnes Kant (SP) in de top tien op. De meeste fractievoorzitters vragen geen spoeddebatten aan (Marianne Thieme, Arie Slob, Mark Rutte, Pieter van Geel, Mariëtte Hamer, Bas van der Vlies) of doen dit slechts incidenteel (Femke Halsema (2 maal), Rita Verdonk, Geert Wilders, Alexander Pechtold (1 maal)). Kennelijk heeft Agnes Kant (vooralsnog) een wat andere rolopvatting dan haar collega fractievoorzitters (zie tabel 7).

Tabel 7. Top tien Kamerleden die spoeddebat aanvragen

Kamerlid	partij	rangorde	aantal spoeddebatten
Fleur Agema	PVV	1	8
Agnes Kant	SP	2	7
Sietse Fritsma	PVV	3	4
Raymond de Roon	PVV	4-7	3
Charlie Aptroot	VVD	4-7	3
Boris van der Ham	D66	4-7	3
Hero Brinkman	PVV	4-7	3
Paul Krom	VVD	8-12	2
Henk van Gerven	SP	8-12	2
Jolande Sap	GroenLinks	8-12	2
Femke Halsema	Groen Links	8-12	2
Rita Verdonk	TON	20-28	1
Geert Wilders	PVV	20-28	1
Alexander Pechtold	D66	20-28	1
Marianne Thieme	PvdD	55-157	0
Arie Slob	CU	55-157	0
Mark Rutte	VVD	55-157	0
Pieter van Geel	CDA	55-157	0
Mariëtte Hamer	PvdA	55-157	0
Bas van der Vlies	SGP	55-157	0
Totaal top tien en fractievoorzitters			44
Totaal overige Kamerleden			24
Totaal alle Kamerleden			68

Moties in de Tweede Kamer

Jaarcijfers parlement meeste moties van SP
(*De Pers, 14 januari 2009*)

Ook qua moties indienen is de oppositie actiever dan de regeringspartijen al is het verschil kleiner dan bij vragen stellen en spoeddebatten aanvragen (zie tabel 8).

Tabel 8. Moties indienen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal moties	Gemiddeld per lid
SP	25	344	13.8
PVV	9	250	27.8
VVD	21	214	10.2
CDA	41	189	4.6
PvdA	33	180	5.5
GroenLinks	7	151	21.6
D66	3	108	36.0
CU	6	108	18.0
PvdD	2	75	37.5
SGP	2	26	13.0
TON	1	14	14.0
Totaal	150	1659	11.1

De 80 leden van de regeringspartijen dienen samen 477 moties in (gemiddeld 6.0 per lid), de 70 leden van de oppositie schrijven 1182 moties op hun conto (gemiddeld 16.6 per lid). De fractieleden van de PvdD (gemiddelde 37.5), D66 (gemiddelde 36.0) en de PVV (gemiddelde 27.8) zijn het meest, de leden van de fracties van PvdA (gemiddelde 5.5) en CDA (gemiddelde 4.6) het minst actief wat betreft moties indienen.

De top tien Kamerleden die moties indienen wordt aangevoerd door Esther Ouwehand (PvdD) met 61 moties. Leden van de PVV zijn nadrukkelijk aanwezig in deze top tien: vijf PVV'ers zijn samen goed voor 184 moties (45% van alle moties in de top tien). In deze top tien staat geen enkele fractievoorzitter. De eerste - Alexander Pechtold - treffen we met 29 moties aan op plaats 13. De drie fractievoorzitters van de regeringspartijen sluiten de rij: zij dienden elk 4 moties in.

Tabel 9. Top tien Kamerleden die moties indienen

Kamerlid	partij	rangorde	aantal moties
Esther Ouwehand	PvdD	1	61
Boris van der Ham	D66	2	52
Fleur Agema	PVV	3	44
Henk van Gerven	SP	4-5	42
Kees Vendrik	GroenLinks	4-5	42
Sietse Fritsma	PVV	6	36
Dion Graus	PVV	7-8	35
Hero Brinkman	PVV	7-8	35
Raymond de Roon	PVV	9	34
Ernst Cramer	CU	10	31
Alexander Pechtold	D66	13	29
Agnes Kant	SP	21	21
Femke Halsema	GroenLinks	35	16
Marianne Thieme	PvdD	39-45	14
Rita Verdonk	TON	39-45	14
Bas van der Vlies	SGP	39-45	14
Mark Rutte	VVD	66	9
Geert Wilders	PVV	97	5
Arie Slob	CU	104-106	4
Pieter van Geel	CDA	104-106	4
Mariëtte Hamer	PvdA	104-106	4
Totaal top tien en fractievoorzitters			546
Totaal overige Kamerleden			1113
Totaal alle Kamerleden			1659

Ingediende amendementen

CU kampioen amendementen
(*Reformatorisch Dagblad*, 14 januari 2009)

Ook bij amendementen indienen zijn leden van de oppositie actiever dan leden van regeringsfracties. De 80 leden van de drie regeringsfracties dienen samen 194 amendementen in (gemiddeld 2.4 per lid), de 70 leden van de oppositie zijn goed voor 298 amendementen (gemiddeld 4.3 per lid). De fractieleden van D66 (gemiddeld 7.0), SGP (gemiddeld 6.0) en PvdD (gemiddeld 6.0) zijn het meest, die van de PVV duidelijk het minst actief bij het indienen van amendementen (gemiddeld 1.4). Kennelijk heeft het

amenderen van wetsontwerpen bij de PVV minder prioriteit dan het stellen van vragen en het aanvragen van spoeddebatten (zie tabel 10).

Tabel 10. Amendementen indienen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal amendementen	Gemiddeld per lid
SP	25	116	4.6
VVD	21	92	4.4
CDA	41	89	2.1
PvdA	33	71	2.2
CU	6	34	5.7
GroenLinks	7	32	4.6
D66	3	21	7.0
PVV	9	13	1.4
SGP	2	12	6.0
PvdD	2	12	6.0
TON	1		
Totaal	150	492	3.3

In de top tien van individuele Kamerleden die een amendement indienen, staan geen fractievoorzitters. De eerste fractievoorzitter - Bas van der Vlies (SGP) - treffen we met 9 amendementen aan op plaats 17, op de voet gevolgd door Marianne Thieme (PvdD) met 8 amendementen op plaats 19. De overige fractievoorzitters delen plaats 109 e.v. met 0 amendementen.

Aanvoerder van de top tien amendementen indienen is Johan Remkes (VVD) met 23 amendementen. SP en VVD staan elk met drie Kamerleden in de top tien, D66, PvdA, GroenLinks en CDA hebben elk één lid in de top tien.

Tabel 11 Top tien Kamerleden die amendementen indienen

Kamerlid	partij	rangorde	aantal amendementen
Johan Remkes	VVD	1	23
Jasper van Dijk	SP	2	19
Boris van der Ham	D66	3	17
Paul Krom	VVD	4	16
Sadet Karabulut	SP	5	14
Ronald Raak	SP	6-7	13
Halbe Zijlstra	VVD	6-7	13
Mei Li Vos	PvdA	8-9	12
Tofik Dibi	GroenLinks	8-9	12
Pieter Omtzigt	CDA	10	10
Bas van der Vlies	SGP	17	9
Marianne Thieme	PvdD	19	8
Alexander Pechtold	D66	109 e.v.	0
Agnes Kant	SP	109 e.v.	0
Femke Halsema	GroenLinks	109 e.v.	0
Rita Verdonk	TON	109 e.v.	0
Mark Rutte	VVD	109 e.v.	0
Geert Wilders	PVV	109 e.v.	0
Arie Slob	CU	109 e.v.	0
Pieter van Geel	CDA	109 e.v.	0
Mariëtte Hamer	PvdA	109 e.v.	0
Totaal top tien en fractievoorzitters			166
Totaal overige Kamerleden			326
Totaal alle Kamerleden			492

De Tweede Kamerleden in dagbladen

Kamerleden: Media hebben te veel macht
(*Algemeen Dagblad*, 22 mei 2007)

De fracties in dagbladen

Ook qua media-aandacht scoren de leden van de oppositie beter dan de leden van de regeringsfracties. De 80 leden van de drie regeringspartijen komen uit op 4201 artikelen waarin CDA, PvdA of CU voorkomen (gemiddeld 52.5). De 70 leden van de oppositie eindigen op 5562 artikelen (gemiddeld 79.5). De onderlinge verschillen zijn overigens groot, zowel tussen de drie regeringsfracties als tussen de acht fracties waaruit de oppositie bestaat. Van de drie regeringsfracties scoort de CU opvallend goed (gemiddeld 81 artikelen per lid). Die score heeft de CU grotendeels te danken aan twee geestverwante dagbladen: Nederlands en Reformatorisch Dagblad. PvdA (gemiddeld 58 artikelen) en CDA (gemiddeld 51 artikelen) ontlopen elkaar niet veel.

De onbetwiste koplopers qua media-aandacht zijn te vinden bij de oppositie (zie tabel 12). TON (gemiddeld 300 artikelen), PVV (gemiddeld 134 artikelen) en de D66 (gemiddeld 120 artikelen) springen er uit. Wat TON betreft moet daar wel bij aangetekend worden dat deze fractie slechts één lid telt, te weten Rita Verdonk. Een hoog gemiddelde is dan relatief snel gerealiseerd. Dat neemt niet weg dat haar nieuwswaarde – ook al heeft TON inmiddels een heuse duikvlucht in de peilingen gemaakt – kennelijk nog steeds groot is.

Tabel 12. Zichtbaarheid fracties politieke partijen in dagbladen

Fractie*	Aantal leden	N	Gemiddeld per lid
PvdA	33	1916	58
CDA	41	1698	51
VVD	21	1611	77
SP	25	1337	53
PVV	9	1210	134
GroenLinks	7	523	75
ChristenUnie	6	587	81
D66	3	361	120
TON	1	301	301
SGP	2	237	119
PvdD	2	83	42
Totaal	150	9763	65

* in volgorde van hoogste naar laagste aantal artikelen waarin (Kamerleden van) de partij in context van Kamer-activiteit voorkomen

De samenstelling van de top tien verschilt per krant zowel wat aantal partijen als wat politieke kleur betreft. Het aantal partijen varieert van 5 in *De Telegraaf* tot 8 in *Trouw* en *Reformatorisch Dagblad*. Op een maximum aantal van tien is dat een verschil van betekenis.

Wat de politieke kleur betreft het volgende. In de top tien van aandacht voor Kamerleden overheerst in alle kranten de rechtse oppositie (VVD, TON, PVV). De linkse oppositie (SP, Groen Links) komt aanzienlijk minder aan bod. Het verschil is het kleinst in de drie gratis dagbladen en *Trouw*. Met daarbij de kanttekening dat de drie gratis dagbladen samen minder artikelen bevatten met een Kamerlid uit de top tien dan *Trouw*. Kamerleden uit de regeringspartijen komen vooral aan bod in Nederlands en Reformatorisch Dagblad. Dat komt geheel op conto van de aandacht die deze dagbladen aan Kamerleden van CU en SGP besteden (zie tabel 13).

Tabel 13. Zichtbaarheid politieke partijen uitgedrukt in % artikelen waarin partij(lid) genoemd wordt uit top tien

partij	VK	NRC	ND	TR	RD	TEL	AD	Pers	Spits	Metro
CDA				7	5	17	6			
PvdA	6	14	7	6	5	6	16			6
SP	13	7		15	7		6	22	24	21
VVD	14	18	7	10		39	26	14	13	16
PVV	41	33	22	36	18	29	34	31	35	31
GL	6	8		6				12	6	11
CU			29		21					6
D66	10	8	8	7	5			9	6	
SGP			18		30					
PvdD										
TON	10	12	10	12	10	9	12	13	16	9

De Kamerleden in dagbladen

De top tien van media-aandacht voor individuele Kamerleden wordt aangevoerd door de fractievoorzitters van de drie rechtse oppositiepartijen. Geert Wilders (PVV) staat op nummer 1 met een straatlengte voorsprong op Rita Verdonk (TON) en Mark Rutte (VVD). Van de 80 fractieleden van de regeringspartijen weet één lid door te dringen tot de top tien van media-aandacht: Joël Voordewind (CU) staat – met dank aan het Nederlands en Reformatorisch Dagblad – op plaats 4.

Tabel 14. Zichtbaarheid leden Tweede Kamer in dagbladen: top tien en fractievoorzitters

Kamerlid*	partij	N	rangorde
Geert Wilders	PVV	702	1
Rita Verdonk	TON	301	2
Mark Rutte	VVD	210	3
Joël Voordewind	CU	192	4
Alexander Pechtold	D66	184	5
Hero Brinkman	PVV	181	6
Hans Van Baalen	VVD	173	7
Harry Van Bommel	SP	165	8
Fred Teeven	VVD	156	9
Agnes Kant	SP	142	10
Halsema	Groen Links	137	12
Van der Vlies	SGP	117	19
Pieter Van Geel	CDA	108	23
Hamer	PvdA	107	24
Slob	CU	87	39
Thieme	PvdD	53	67
Totaal alle leden Tweede Kamer		9763	

* in volgorde van hoogste naar laagste aantal artikelen waarin Kamerlid in context van Kamer-activiteit voorkomt

Fractievoorzitters scoren qua media-aandacht doorgaans hoger dan fractieleden. Maar zoals gebruikelijk: elke regel kent uitzonderingen. In dit geval geldt dat voor de CU, de PvdA, de SP en de SGP. Om met de laatste te beginnen: de twee fractieleden scoren bijna even hoog. Fractievoorzitter Bas van der Vlies eindigt op 117 artikelen, fractielid Kees van der Staaij komt uit 120. Een te verwaarlozen verschil. Dat geldt voor de andere partijen niet. Bij de CU eindigen zowel Joël Voordewind (192 artikelen) als Ernst Cramer (107 artikelen) (ruim) voor fractievoorzitter Arie Slob (87). Bij de SP eindigt

fractielid Harry van Bommel (165 artikelen) voor fractievoorzitter Agnes Kant (142 artikelen). Het meest opvallend echter, is de situatie bij de PvdA.. Fractievoorzitter Mariëtte Hamer (107 artikelen) moet daar vijf leden van haar fractie voor laten gaan. Paul Tang (137 artikelen), Diederik Samsom (121 artikelen), Martijn van Dam (117 artikelen), Jeroen Dijsselbloem (113 artikelen) en Gerdi Verbeet (111 artikelen) scoren allemaal beter qua media-aandacht. Gerdi Verbeet heeft die positie te danken aan het feit dat ze vooral als Kamervoorzitter in de dagbladen aan het woord komt en minder als lid van de PvdA-fractie. Maar ook al houden we daar rekening mee, dan nog blijft het opmerkelijk dat een fractievoorzitter qua aandacht in de dagbladen achterblijft bij vier van haar fractieleden.

Dagbladen verschillen nogal in hun aandacht voor Kamerleden (zie tabel 15). Dat geldt zowel in absolute zin als qua verdeling van de aandacht over de verschillende politieke partijen. De ene krant besteedt aanzienlijk meer aandacht aan het werk van de Kamerleden. *De Volkskrant* (1419 artikelen) en *Metro* (89 artikelen) vormen de uitersten. Het tweede punt heeft betrekking op de verdeling van de aandacht over de verschillende politici en partijen. In tabel 13 geven we voor de top tien per krant plus de fractievoorzitters de aandacht (gemeten in aantal artikelen per krant). In de volgende tabellen schetsen we ondermeer een beeld van de verdeling van die aandacht over politici en partijen.

De sterkst van de overige dagbladen afwijkende top tien vinden we in het FD. Gelet op het specifieke karakter van deze krant is het niet verwonderlijk dat in de top tien van deze krant vooral de financieel specialisten van de verschillende fracties ruim vertegenwoordigd zijn. Bij de verdere beschrijving van de uitkomsten laten we deze krant om die reden buiten beschouwing.

Over de nieuwswaarde van Wilders bestaat opvallend veel overeenstemming. Hij staat in alle dagbladen op nummer één. Bovendien heeft hij in zes dagbladen een straatlengte voorsprong op nummer twee: hij scoort minimaal twee (*Algemeen Dagblad* 2.1) tot maximaal ruim drie (*de Volkskrant* 3.3; *Metro* 3.5) keer zoveel artikelen als de nummer twee. In *Reformatorisch Dagblad*, *Nederlands Dagblad*, *Spits*, en *De Telegraaf* is het verschil tussen Wilders en de nummer twee aanzienlijk kleiner (factor 1.1 tot 1.5).

Verdonk is naast Wilders het enige Kamerlid dat in de top tien van alle dagbladen staat. Maar wat de rangorde betreft is er geen volledige overeenstemming: Verdonk staat in zes dagbladen (*de Volkskrant*, *NRC Handelsblad*, *Trouw*, *Algemeen Dagblad*, *De Pers*, *Spits*) op plaats twee, in twee (*Nederlands Dagblad*, *Metro*) op plaats drie, in *Reformatorisch Dagblad* plaats vijf en in *De Telegraaf* op plaats zes.

Wat de acht overige Kamerleden in de top tien betreft lopen de oordelen over de nieuwswaarde steeds verder uiteen: Rutte, Pechtold, Van Bommel en Brinkman staan nog in zes van de tien kranten in de top tien. Bij Rutte varieert de rangorde van 3 (*NRC H*, *Trouw*, *De Telegraaf*) tot en met 6 (*De Pers*), bij Pechtold van 3 (*de Volkskrant*) tot en met 8 (*Reformatorisch Dagblad*), bij van Bommel van 4 (*De Pers*) tot en met 10 (*Trouw*) en bij Brinkman van 3 (*Spits*) tot en met 8 (*NRC H*). Van Baalen haalt in vijf van de tien dagbladen de top tien, de rangorde varieert van 5 (*NRC H*) tot en met 10 (*Algemeen Dagblad*). Kant, Halsema en Teeven staan in vier van de tien dagbladen in de top tien. De rangorde varieert bij Kant nauwelijks: de hoogste plaats (zesde) haalt ze in de top tien van *de Volkskrant*, de laagste in *Algemeen Dagblad* (achtste). Voor Halsema geldt hetzelfde: zij scoort het hoogst in de top tien van *NRC Handelsblad* (plaats 6), het laagst in *Trouw* en *De Pers* (plaats 8). Teeven scoort hoog in de top tien van *De Telegraaf* en *Metro* (plaats 2) en van *Algemeen Dagblad*, (plaats 3) en eindigt in de top tien van *Spits* op plaats zes.

Tabel 15. Zichtbaarheid leden Tweede Kamer in dagbladen: de tien leden van de Tweede Kamer die (a) qua aantal kranten en (b) qua aantal artikelen het beste scoren

Kamerlid	Zichtbaarheid lid Tweede Kamer uitgedrukt in aantal artikelen waarin lid genoemd wordt																					
	VK*		NRC		ND		TR		RD		TEL		AD		FD		De Pers		Spits		Metro	
	R*	N*	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N	R	N
Wilders	1	137	1	97	1	86	1	98	1	71	1	56	1	45	5	13	1	46	1	26	1	28
Verdonk	2	42	2	44	3	39	2	42	5	37	6	23	2	21			2	19	2	18	3	8
Rutte	5	30	3	37			3	34			3	24	4	15	9	12	6	11				
Pechtold	3	40	4	32	6	30	6	24	8	18							4	13				
Van Bommel	9	25					10	21	6	26							4	11	4	11	5	7
Brinkman	4	32	8	28			7	24			7	22	6	14					3	13		
Van Baalen	8	26	5	31	9	26					5	24	10	10								
Kant	6	29	7	28									8	10			7	10				
Halsema	7	27	6	31			8	21									8	10				
Teeven											2	37	3	21					6	8	2	14
	n		n		n		n		n		n		n		n		n		n		n	
In 3 kranten							1	30									1	8	2	16	2	10
In 2 kranten			2	52	4	160	1	24	6	233	1	21	2	24	5	81	1	9	1	7	1	5
In 1 krant	1	25			2	51	1	21			3	59	1	14	3	44	1	11	2	14	3	17
Totaal top tien		413		380		392		339		385		266		174		150		148		113		89
Totaal alle		1419		1395		1384		1189		1178		981		688		492		407		368		261
Kamerleden																						
Top tien in % totaal		29		27		28		29		33		27		25		30		36		31		34

Leesvoorbeeld: Wilders wordt in NRC Handelsblad in 97 artikelen genoemd en gaat daarmee in die krant op kop; in de top tien van NRC Handelsblad staan twee Kamerleden die behalve in NRC Handelsblad nog in één andere krant voorkomen;

Dagbladen in volgorde van hoogste naar laagste aantal artikelen waarin een Kamerlid genoemd wordt

R = rangorde in desbetreffende krant

N = aantal artikelen waarin Kamerlid voorkomt

n = aantal Kamerleden dat in 1, 2, of 3 dagbladen in minimaal een artikel voorkomt

Totale activiteit Kamerleden versus aandacht in dagbladen voor Kamerleden

Zowel voor media-activiteit als voor Kameractiviteit hebben we een samengestelde maat geconstrueerd:

- media-activiteit: aantal artikelen waarin Kamerlid of partij genoemd wordt in context van Kameractiviteit.
- Kameractiviteit: spreektijd, aantal ingediende schriftelijke vragen, aantal aangevraagde spoeddebatten, aantal ingediende moties en aantal ingediende amendementen. Voor ieder onderdeel geldt dat we alleen de stukken hebben meegeteld waar de politicus als eerste indiener/aanvragen stond vermeld.

Van elk van de samenstellende onderdelen van de variabele ‘Kameractiviteit’ hebben we per Kamerlid de rangorde bepaald. Het hoogst scorende Kamerlid eindigt op nummer 1, het laagst scorende op nummer 158. ‘Nummer 158’ is een uitvloeisel van het gegeven dat in het parlementaire jaar september 2008 – september 2009 158 verschillende personen gedurende enige tijd lid zijn geweest van de Tweede Kamer. De samenstellende delen van de variabele ‘Kameractiviteit’ tellen even zwaar in de uiteindelijke gemiddelde rangorde.

Als de tabellen 16 en 17 iets duidelijk maken, dan is het wel dat ‘Kameractiviteit’ en ‘aandacht in dagbladen’ nauwelijks met elkaar samenhangen: ‘Kameractiviteit’ lijkt voor de nieuwswaarde van een Kamerlid met andere woorden nauwelijks tot geen gewicht in de schaal te leggen.

Tabel 16. Top 10 Kamerleden en fractievoorzitters naar Kameractiviteit en Media-aandacht

Kamerlid	partij	totaal Kameractiviteit	media-aandacht
Boris van der Ham	D66	1	14
Fleur Agema	PVV	2	84
Raymond de Roon	PVV	3	102
Agnes Kant	SP	4	10
Sietse Fritsma	PVV	5	54
Alexander Pechtold	D66	6	5
Henk van Gerven	SP	7	109
Hero Brinkman	PVV	8	6
Marianne Thieme	PvdD	9	67
Esther Ouwehand	PvdD	10	104
Bas van der Vlies	SGP	20	19
Rita Verdonk	TON	30	2
Femke Halsema	GroenLinks	35	12
Mark Rutte	VVD	63	3
Geert Wilders	PVV	67	1
Mariëtte Hamer	PvdA	75	24
Pieter van Geel	CDA	81	23
Arie Slob	CU	102	39

Kanttekeningen bij top tien Kameractiviteit en Media-aandacht

- De top tien van meest actieve Kamerleden bevat alleen leden van de oppositie; de PVV is met vier Kamerleden vertegenwoordigd, SP, D66 en PvdD elk met twee leden.

- Drie leden uit de top tien van de meest actieve Kamerleden staan ook in de top tien van media-aandacht (Agnes Kant, Alexander Pechtold en Hero Brinkman).
- Van de elf fractievoorzitters staan er drie in de top tien van meest actieve leden (Agnes Kant, Alexander Pechtold en Marianne Thieme), de overige acht vallen (ver) buiten die top tien.
- Fractievoorzitters scoren qua media-aandacht aanzienlijk beter dan qua Kameractiviteit (gemiddeld plaats 18.6 versus plaats 44.7). Wat betreft nieuwsaarde weegt de politieke positie met andere woorden (veel) zwaarder dan de Kameractiviteit. De uitzonderingen op de regel zijn Marianne Thieme en Agnes Kant. Vooral bij Thieme is het verschil in rangorde aanzienlijk: op plaats 9 qua Kameractiviteit, op plaats 67 qua media-aandacht. Aan het andere uiterste vinden we Geert Wilders (1 qua media-aandacht, 67 qua Kameractiviteit), Arie Slob (39 versus 102), en Mark Rutte (3 versus 63).

Tabel 17. Top 10 Kamerleden en fractievoorzitters naar media-aandacht en kameractiviteit

Kamerlid	partij	media-aandacht	totaal Kameractiviteit
Geert Wilders	PVV	1	67
Rita Verdonk	TON	2	30
Mark Rutte	VVD	3	63
Joel Voordewind	CU	4	50
Alexander Pechtold	D66	5	6
Hero Brinkman	PVV	6	8
Hans van Baalen	VVD	7	106
Harry van Bommel	SP	8	40
Fred Teeven	VVD	9	28
Agnes Kant	SP	10	4
Femke Halsema	GroenLinks	12	35
Bas van der Vlies	SGP	19	20
Pieter van Geel	CDA	23	81
Mariëtte Hamer	PvdA	24	75
Arie Slob	CU	39	102
Marianne Thieme	PvdD	67	9

Kanttekeningen bij top tien Media-aandacht en Kameractiviteit

- De top tien van Kamerleden qua media-aandacht is wat politieke samenstelling betreft iets gevarieerder. De VVD is met drie leden vertegenwoordigd, PVV en SP elk met twee, TON, D66 en CU elk met één.
- Van de elf fractievoorzitters staan er vijf in de top tien van media-aandacht. De plaatsten 1, 2 en 3 worden bezet door achtereenvolgens Geert Wilders (PVV), Rita Verdonk (TON) en Mark Rutte (VVD). Alexander Pechtold (plaats 5) en Agnes Kant (plaats 10) maken het vijftal vol.
- Een meerderheid van de Kamerleden in de top tien van media-aandacht scoort op media-aandacht (aanzienlijk) hoger dan qua Kameractiviteit De enige uitzondering is Agnes Kant (media-aandacht plaats 10, Kameractiviteit plaats 4). Voor Alexander Pechtold en Hero Brinkman geldt dat het verschil in rangorde te verwaarlozen is. De ‘grootste winst’ boekt Hans van Baalen: qua media-aandacht op plaats 7, qua Kameractiviteit op plaats 106.

Kamervragen en media

De waan van de dag regeert
(*Algemeen Dagblad*, 30 juli 2008)

Een veel gehoorde klacht is dat Kamerleden leven bij de ‘waan van de dag’. Symptomatisch daarvoor zou zijn dat ze (een groot deel van) hun schriftelijke vragen doorgaans baseren op berichten in de media. In deze paragraaf gaan we na of en zo ja in hoeverre dat beeld overeenkomt met de werkelijkheid. Anders gezegd: hoe vaak baseren Kamerleden een vraag op een bericht in de media? En wie baseert welke vraag op welke media?

Tabel 18. Schriftelijke vragen stellen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal vragen	Gemiddeld per lid
SP	25	771	31
CDA	41	429	11
PVV	9	413	46
VVD	21	377	18
PvdA	33	344	10
D66	3	191	64
PvdD	2	186	93
GroenLinks	7	160	23
CU	6	60	10
SGP	2	55	28
TON	1	29	29
Totaal	150	3015	20

In totaal hebben de Kamerleden van september 2008 tot en met augustus 2009 ruim 3000 schriftelijke vragen gesteld (zie tabel 18). De fractie van de SP heeft verreweg de meeste vragen ingediend, gemiddeld per lid gaat de fractie van de PvdD ruimschoots op kop.

Wisselwerking Media en Tweede Kamerleden

De journalistiek bepaalt nu de politieke agenda, in plaats van omgekeerd”
(Weijts, Christiaan. “Kamervragen”, column, *NRC.Next*, 1 november 2007)

Afgaande op de vermeldingen in de vragen zelf, wordt een deel van de Kamervragen gesteld naar aanleiding van berichten in de media. Dat blijkt het geval te zijn bij 1106 vragen (36.7% van het totaal). Audiovisuele media spelen nauwelijks een rol. Kamerleden verwijzen bij welgeteld 107 vragen (3.5% van het totaal) naar radio of televisie.

Voor zover Kamerleden hun schriftelijke vragen op media baseren, doen ze dat vooral op geschreven media. En daarbinnen dan weer op landelijke dagbladen. Bij ruim zestig procent van de schriftelijke vragen wordt geen bron vermeld of wordt een bron buiten de media genoemd (minister, rapport, rechtbank). Zo bezien valt de ‘waan van de dag’ nog mee.

Tabel 19. Schriftelijke vragen en door Kamerleden vermelde bron

vermelde bron	aantal	in % totaal
geen	1637	54.3
landelijk dagblad	655	21.7
minister	225	7.5
website	122	4.0
regionaal dagblad	113	3.7
publieke omroep	89	3.0
vakbladen*	67	2.2
rapport	39	1.3
opinieboekbladen	33	1.1
commerciële omroep	18	0.6
ANP	14	0.5
rechtbank	8	0.3
Totaal	3015	100.0**

* *Financieel (N=48) en Agrarisch Dagblad (=19)* ** totaal ongelijk aan 100, verschil ontstaan door afronding

Websites speelden enkele jaren geleden als bron voor schriftelijke vragen geen enkele rol⁶, in 2008/2009 zijn ze goed voor 122 vragen (4% van het totaal). Hierbij gaat het om een groot aantal verschillende websites. Dat ligt anders bij landelijke dagbladen (zie tabel 20).

Tabel 20. Schriftelijke vragen en door Kamerleden vermeld landelijke dagblad

landelijk dagblad	aantal	in % totaal
De Telegraaf	216	7.2
de Volkskrant	113	3.7
Algemeen Dagblad	82	2.7
Trouw	73	2.4
NRC Handelsblad	58	1.9
Nederlands Dagblad	33	1.1
De Pers	22	0.7
Reformatorisch Dagblad	19	0.6
Metro	17	0.6
Spits	11	0.4
Dag	6	0.2
NRC Next	5	0.2
Totaal	655	21.7

Was in 2004 *de Volkskrant* nog de krant waaraan in schriftelijke vragen het meest werd gerefereerd, in 2008/2009 is de koppositie overduidelijk voor *De Telegraaf*. Dat heeft - zoals we zullen zien - alles te maken met de veranderde samenstelling van de Tweede Kamer en van de regering. De PVV en de VVD refereren in veel vragen aan berichten in *De Telegraaf*. De PVV maakte in 2004 geen deel uit van de Kamer, de VVD maakte in 2004 deel uit van de regering. De VVD-fractie stelde bijgevolg (veel) minder vragen dan in 2008/2009. Wat landelijke dagbladen betreft loopt de media-oriëntatie van de fracties nogal uiteen. De uitersten kunnen met recht uitersten worden genoemd: De SGP stelt geen enkele vraag gebaseerd op een bericht in *De Telegraaf*, TON stelt alleen vragen gebaseerd op een bericht in diezelfde krant. Nu gaat het in beide gevallen om kleine aantallen. Maar ook als de aantallen vragen oplopen, blijven de verschillen in media-oriëntatie redelijk groot (zie tabel 21).

⁶ Zie Pauw en Van Spaendonck, 2004

Tabel 21. Schriftelijke vragen, politieke partijen en de dagbladen waaraan in de vragen wordt gerefereerd

	politieke partij baseert vragen op berichten in																					
	SP		CDA		PVV		VVD		PvdA		D66		PvdD		GL		CU		SGP		TON	
	n	%*	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	N	%	n	%	n	%
De Telegraaf	19	15	34	35	72	51	45	51	24	34	3	7	8	24	7	20	2	17			3	100
de Volkskrant	27	22	14	15	18	12	11	13	18	25	13	30	4	12	9	26	1	8				
Algemeen Dagblad	24	19	8	8	20	14	8	9	9	13	5	12	5	15	4	11						
Trouw	21	17	16	17	10	7	4	5	6	8	7	16	5	12	3	9	1	8	1	7		
NRC Handelsblad	14	11	6	6	4	3	12	14	5	7	9	21	3	9	6	17	1	8	1	7		
Nederlands Dagblad	7	6	3	3	3	2	2	2	4	6	1	2	2	6	1	3	6	50	4	29		
De Pers	6	5	2	2	8	5	3	3							2	6	1	6				
Ref. Dagblad			4	4	1	1					1	2	4	12	1	3			8	57		
Metro	2	2	3	3	6	4	2	2	2	3	1	2		12	1	3						
Spits	2	2	3	3	2	1	1	1	1	1	2	5										
Dag			3	3	1	1					1	1		1	3							
NRC Next	2	2		2	1	1					1	1	1	2	1	3	1	3				
Totaal dagbladen	124	100	96	100	146	100	88	100	71	100	43	100	33	100	35	100	12	100	14	100	3	100
In % van vragen	16		22		35		23		21		23		18		22		20		25		29	
Vragen totaal	771		429		413		377		344		191		186		160		61		55		10	

* in percentage van totaal aantal vragen gebaseerd op bericht in een landelijk dagblad afgerond op hele procenten

Tabel 22. Schriftelijke vragen, politieke partijen en de ministers aan wie de vragen gesteld worden

	politieke partij baseert vragen op berichten in																					
	SP		CDA		PVV		PvdA		VVD		GL		D66		PvdD		CU		SGP		TON	
	n	%*	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	N	%	n	%	n	%
Justitie	167	14.7	116	12.0	208	26.9	165	21.4	146	19.3	36	12.4	39	14.7	10	5.3			11	11.1	7	22.6
VWS	239	21.0	92	9.5	94	12.2	96	12.5	54	7.1			42	15.8	14	7.4	12	8.7	9	9.1		
BZK	78	6.9			157	20.3	78	10.1	55	7.3	22	7.6	18	6.8	8	4.2	11	8			5	16.1
BZ	75	6.6	112	11.6	62	8.0			87	11.5	38	13.1	26	9.8	8	4.2	27	19.6	23	23.2	4	12.9
OCW			110	11.4			67	8.7			35	12	42	15.8					13	13.1		
Financiën			100	10.4			69	9													3	9.7
EZ	82	7.2									25	8.6					13	9.4	7	7.1		
WWI					111	14.4			52	6.9												
LNV															115	60.5						
VW																	19	13.8	7	7.1	3	9.7
VROM															16	8.4						
Totaal top vijf	644	56.4	430	44.6	632	81.9	475	61.7	394	52.1	156	53.6	167	63.0	171	90.0	82	59.4	70	70.7	22	71.0
Totaal rest	495		534		140		295		362		135		98		19		56		29		9	
Totaal	1136	100	964	100	772	100	770	100	756	100	291	100	265	100	190	100	138	100	99	100	31	100

* in percentage van totaal aantal vragen gebaseerd op bericht in een landelijk dagblad e procenten

Onderwerpen van de Kamervragen

Kamerleden stellen over allerlei thema's en voorvallen schriftelijke vragen. We hebben ze geordend naar de minister(s) aan wie de vragen gesteld zijn. Ministers, omdat een deel van de vragen aan meerdere ministers tegelijkertijd gesteld wordt. Tabel 22 komt als gevolg van die (vele) dubbeltellingen uit op 5412 schriftelijke vragen.

Koploper is Justitie (915 vragen), gevolgd door VWS (N=673), BZK (N=504), BUZA (N=496) en OCW (N=385). Hekkensluiter is Algemene Zaken met 69 vragen. Uitgaande van de vragen die politieke partijen stellen beperken we ons in tabel 22 tot de vijf belangrijkste ministeries per partij.

Twee partijen concentreren hun schriftelijke Kamervragen heel sterk op de vijf voor hen belangrijkste ministeries. De PVV (82%) en de PvdD (90%). De schriftelijke vragen van de PvdD gaan voor iets meer dan 60% richting LNV, bij de PVV ligt het zwaartepunt van de schriftelijke vragen op het terrein van Justitie (27%), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (20%) en Wonen, Wijken en Integratie (14%). Vooral de PvdD doet zich in de schriftelijke vragen kennen als een 'one-issue' partij: dieren en hun welzijn. Bij de PVV lijkt dat wat minder het geval te zijn al wijst de combinatie 'Justitie, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Wonen, Wijken en Integratie' er op dat bij veel vragen 'integratie (en openbare orde)' het thema is. 'Justitie' is niet alleen voor de PVV het beleidsterrein dat tot de meeste schriftelijke vragen aanleiding geeft. Ook bij TON (22%), PvdA (21%), VVD (19%) en CDA (12%) staat Justitie op de eerste plaats. Bij SP (21%) en D66 (16%) liggen de meeste vragen op het terrein van de minister van VWS, al moet die bij D66 de eerste plaats delen met de minister van OCW. Bij GroenLinks (13%), CU (20%) en SGP (23%) gaan de meeste vragen over Buitenlandse Zaken.

Tot slot: vijf ministeries (SZW, Jeugd en Gezin, Defensie, Ontwikkelingssamenwerking en Algemene Zaken) staan bij geen enkele partij in de top vijf.

Conclusie

De gegevens over spreektijd, vragen stellen, spoeddebatten aanvragen, moties en amendementen indienen en over aandacht voor Kamerleden in dagbladen, zijn verzameld met behulp van automatische inhoudsanalyse. Voordeel is dat daarmee grote hoeveelheden tekst onderzocht kunnen worden op het voorkomen van Kamerleden in de context van genoemde activiteiten. De beperking is dat vooralsnog alleen die aspecten in het onderzoek meegenomen kunnen worden die op herkenbare wijze in de databases van de Tweede Kamer en LexisNexis zijn opgeslagen. Zo konden we bijvoorbeeld alleen voor schriftelijke vragen nagaan of en naar welke media in de vragen verwezen werd. Ongetwijfeld worden er ook vragen gesteld waarin niet gerefereerd wordt aan een medium terwijl de aanleiding voor het stellen van die vragen wellicht wel in berichten in media gezocht moet worden. Hetzelfde geldt voor het aanvragen van spoeddebatten. Het ligt voor de hand dat een aantal, zo niet veel, spoeddebatten aangevraagd worden naar aanleiding van berichtgeving in media.

Gelet op die beperkingen kunnen al te stellige en vergaande conclusies beter achterwege blijven. Echter, een aantal conclusies kan wel getrokken worden.

De belangrijkste is dat tussen de activiteiten van Kamerleden (spreektijd, vragen stellen, spoeddebatten aanvragen en moties en amendementen indienen) en de aandacht voor

Kamerleden in dagbladen nauwelijks of geen relatie lijkt te bestaan. Van de tien meest actieve Kamerleden staan er welgeteld drie ook in de top tien van aandacht in dagbladen. Omgekeerd geldt hetzelfde. Nu is kwantiteit niet altijd de beste maatstaf voor politieke relevantie. ‘Van Romme hoorde je altijd weinig, maar als hij wat zei deed het er toe’ is een regel die in 2009 weinig aan kracht heeft ingeboet. Niet voor niets kiest Pieter van Geel, de huidige fractievoorzitter van de grootste regeringspartij het CDA, er bewust voor weinig in de publiciteit te komen. Maar zonder betekenis is aandacht in dagbladen ook niet. Al was het maar omdat politici zelf er steeds van uitgaan dat media-aandacht de pikorde in de fractie bepaalt en daarmee de kans op een hoge plaats op de verkiezingslijst positief beïnvloedt.

Een tweede conclusie is dat de leden van partijen in de oppositie actiever zijn in het ambachtelijke Kamerwerk dan leden van regeringspartijen. Ze gebruiken gemiddeld meer spreektijd (gemiddeld ruim 37.000 woorden versus gemiddeld ruim 19.000 woorden), stellen meer vragen (gemiddeld 31.2 versus 10.4), vragen meer spoeddebatten aan (gemiddeld 0.3 versus 0.9), dienen meer moties in (gemiddeld 38 versus 6.0) en dienen meer amendementen in (4.3 versus 2.4). Kortom: debatten en spoeddebatten, vragen stellen en moties/amendementen indienen – het zijn bij uitstek instrumenten van de oppositie om regeringspartijen en regering verantwoording over het gevoerde en voorgenomen beleid af te laten leggen. Het is onwaarschijnlijk dat bij een regering met een andere politieke samenstelling dan de huidige – en dus met een andere constellatie van regerings- en oppositiepartijen – dat beeld wezenlijk verandert. De oude wet ‘waar je zit bepaalt waar je staat’ zal ook wat dit betreft wel opgaan.